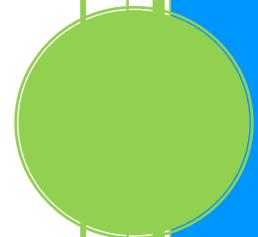

Brochure tweedejaars nieuwkomers

NIEUWKOMERS **WEST-FRIESLAND**

Adviezen voor het begeleiden van nieuwkomers op de
basisschool

INHOUDSOPGAVE

Inhoud	1
Inleiding	2
Woordenschat onderwijs	3
Consolidatieoefeningen	6
Nederlandse grammatica, Zien is snappen	8
Informatie over de 2 ^e taalontwikkeling	11
Aanbod per vakgebied	14
Rekenen	14
Taal	15
Lezen	15
Spelling	16
Wereldoriëntatie	16
Begrijpend lezen	16
Sociaal-emotionele ontwikkeling	18
Oudercontact en ouderbetrokkenheid	21
Sites en apps	24

INLEIDING

Na een jaar intensief taalonderwijs in de nieuwkomersklas stromen leerlingen uit naar reguliere basisscholen, thuis nabij.

De leerlingen hebben in hun eerste jaar in Nederland op hun eigen manier en in hun eigen tempo tijd nodig gehad om te landen. Om bij te komen van de grote veranderingen in hun leven die vaak gepaard zijn gegaan met een lange periode van angst en onzekerheid. Het ontwortelen van woonplek en cultuur is heftig. Mogelijk is er sprake van rouw om het verlies hiervan en worden familieleden gemist.

Er is hard gewerkt in het jaar nieuwkomersklas; Nederlands leren, leren lezen, spellen en rekenen in een andere taal. Soms zonder enige onderwijservaring. Ondanks grote inzet van de kinderen zal het niet gelukt zijn om achterstanden met Nederlandse leeftijdgenoten volledig weg te werken. Dat is feitelijk onmogelijk. Literatuur geeft aan dat de leerling 5 tot 7 jaar nodig heeft om op het taalniveau van Nederlandse leeftijdgenoten te komen. De eerste 4 jaar hoeft de leerling niet meegenomen te worden in de schoolresultaten.

Het vraagt al met al best iets van de leerkracht; een leerling met achterstanden die instroomt in de bestaande groep met ongetwijfeld genoeg andere leerlingen die extra zorg verdienen.

Mogelijk heeft uw school recht op extra financiële overheidsondersteuning. Kijk op: <https://www.lowan.nl/primair-onderwijs/financiering/rekenmodule/>

Met deze Brochure hopen we de leerkracht daarbij met praktische informatie te ondersteunen.

Is er meer nodig?

Wij denken graag met u mee: **info@nieuwkomers-westfriesland.nl**

Met vriendelijke groet,
Coördinatoren, internbegeleiders en leerkrachten van Regionale nieuwkomersvoorziening West-Friesland.

Alle kinderen verschillen van elkaar. Het valt daarbij op dat allochtone kinderen achter blijven met schoolresultaten in vergelijking met Nederlandstalige kinderen. Niet alleen allochtone kinderen presteren minder goed op het gebied van taal, maar ook kinderen met een dialect of kinderen uit lagere milieus lijken lagere scores te halen. Dit heeft verregaande consequenties. Leerlingen die de gebruikte taal in de klas niet goed kunnen hanteren, zien zich bij voorbaat al in een achterstandspositie geplaatst. Ze begrijpen de taal niet goed of minder snel en kunnen zich niet zo makkelijk uiten. Ze profiteren minder van de les omdat ze woorden niet kennen. Als leerkracht zal je op gebied van woordenschat actie moeten ondernemen, anders raken deze kinderen nog meer achterop.

Hoe kinderen woorden leren

Als peuter concentreer je je op twee dingen: klankvorm en betekenisgeving. Het gaat om het koppelen van het woord aan een ding. Woordvormen moeten vaker langskomen voordat er klankvorm aan het object gekoppeld kan worden. Elk kind moet dan nog verschillende voorwerpen leren waarop een woord van toepassing is. De woorden worden gecategoriseerd. Het kind leert de breedte van het woord. Als je denkt aan een woord, komen er veel meer begrippen bij. Alle woorden die je kent zitten in een netwerk met elkaar verweven. Wanneer een woord in het netwerk is geplaatst, moet het worden ingeoefend.

Hoe leerkrachten woorden onderwijzen

In de viertakt (Met woorden in de weer, Verhallen & van der Nulft) heb je vier fasen:

1. Voorbewerken (activeren van de voorkennis, betrokken maken met het onderwerp)
2. Semantiseren (het woord helder uitleggen in een betekenisvolle context)
3. Consolideren (inoefenen van het woord, het krijgen van een vast plekje)
4. Controleren (kennend de kinderen de woorden passief en actief)

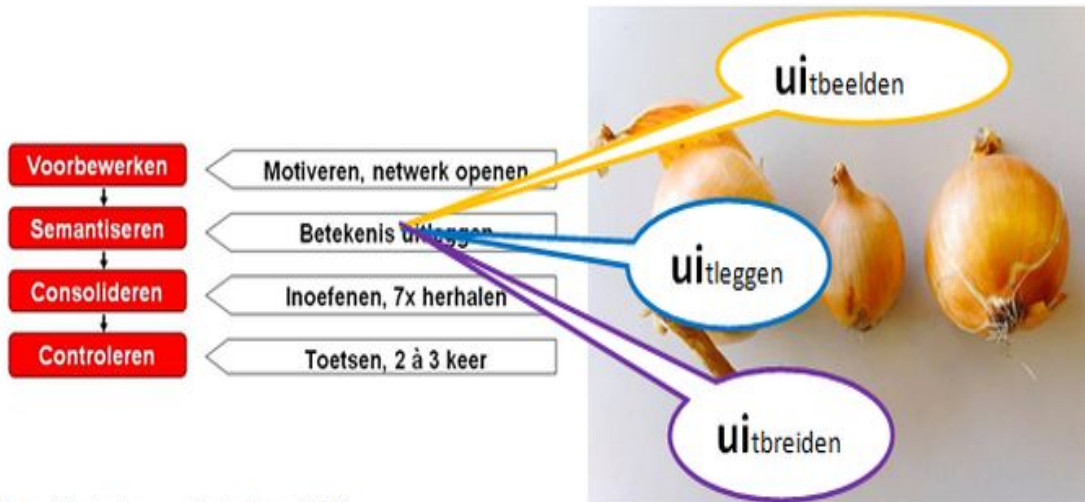
1. Hoe kan ik woorden voorbereiden?

Het voorbereiden is meestal kort of zelf helemaal niet nodig. Wanneer woorden uitgekozen zijn in een duidelijke context is het niet nodig om voor te bereiden. Het voorbereiden is erop gericht de leerlingen te motiveren met een pakkende start. Hierdoor zullen kinderen meer uit de les opsteken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan humor.

2. Hoe kan ik woorden semantiseren?

Voor het semantiseren worden drie uit-jes gebruikt. De uit-jes staan voor uitbeelden, uitleggen en uitbreiden. Het is aan te raden woorden te semantiseren volgens een vast schema. Het is heel belangrijk het uitleggen van de woorden goed onder de knie te krijgen. Je bent hier bezig betekenis over te dragen en dit is essentieel voor het woordenschatonderwijs. Het eerste uitje is uitbeelden. Het is belangrijk de betekenis van woorden zoveel mogelijk zichtbaar te maken. Ga woorden niet uitleggen vanuit je stoel, maar beeld uit wat er bijvoorbeeld met sluipen bedoeld wordt. Handelingen die gepaard gaan met sluipen voordoen, heeft meer betekenis voor leerlingen. Tijdens het uitbeelden ben je ook aan het uitleggen. Je noemt het woord heel vaak zodat leerlingen het woord goed in hun geheugen op kunnen nemen. Aan de meeste woorden kunnen woorden gehangen worden die tijdens het semantiseren mooi meegenomen kunnen worden. Dit stukje van het semantiseren noemen we uitbreiden. Het zijn vaak woorden waarbij meteen betekenis verbanden tot hun recht kunnen komen. Bij het semantiseren kun je de kinderen hulp bieden om de woorden een plekje te geven in het netwerk van de woorden. Hiervoor kunnen we verschillende schema's gebruiken.

(Bron: Verhallen en Verhallen 1994)

Een woordweb; Kinderen bedenken bij het centrale woord, woorden waar zij aan denken. Een woordweb zorgt ervoor dat woorden die de leerlingen in relatie brengen met het centrale woord, in een schema zichtbaar kunnen worden gemaakt.

Een woordtrap; De woorden in een woordtrap volgen elkaar trapsgewijs op. Hierdoor krijgen de kinderen een goed beeld van de ontwikkeling van woorden.

Een woordkast; De woordkast is een goede manier om tegenstellingen aan te geven en dit aan de kinderen duidelijk te maken. Met de woordkast krijg je ook de mogelijkheid om de bijbehorende kenmerken op te sommen en een duidelijke plek te geven.

Een woordparachute; Boven aan de parachute komt de categorienaam. Daaronder hangen de woorden die in de categorie thuishoren. Dit helpt de kinderen om structuur te geven in de opslag van woorden in het netwerk.

3. Hoe kan ik woorden consolideren?

De kern van het consolideren is veel, gevarieerd en speels herhalen. Ga net zolang door met oefenen van woorden totdat kinderen het woord kennen. Zorg voor het oefenen van woorden voor veel werkvormen om 'te spelen met woorden'. Zie voor voorbeelden hieronder het tabel consolidatie oefeningen die geplastificeerd op de tafel van de leerkracht kan liggen als inspiratiebron.

4. Hoe kan ik woorden controleren?

Tijdens alle activiteiten houd je je oren en ogen open om te zien in hoeverre de leerlingen de woorden begrijpen en kunnen gebruiken. (Passieve en actieve woordenschat).

Woordlijsten

De WAK bevat woordlijsten per jaargroep (3 t/m 8) die als basis kunnen dienen voor de inhoud van het woordenschatonderwijs. De WAK is gericht op het dichten van het gat tussen groep 3 en de start van het voortgezet onderwijs. De lijst volgt op de BAK. De BAK-lijst bevat 3000 woorden die nodig zijn om onderwijs in groep 3 te kunnen volgen. Samen vormen ze een doorgaande lijn tot het voortgezet onderwijs.

Woordlijsten zijn te vinden op DigiWak (aanmelden is gratis)

Muiswerk woordenboek is een gratis online woordenboek.

CONSOLIDATIE OEFENINGEN

1.	Rugschrijven Schrijf een oefenwoord op de rug van iemand anders. Kan die raden welk woord het is? Coöperatieve werkvorm Tweetal leent zich hiervoor.
2.	Associëren Waar denk je aan bij het oefenwoord? Bij een woord heel snel associaties geven. Eventueel aan tijd koppelen, bijv. door de "bom" van het spel Tik, Tak, Boem door te geven of binnen 1 minuut zoveel mogelijk woorden te noemen met elkaar.
3.	Welk woord hoort er niet bij? Rijen met woorden, die met elkaar te maken hebben. Een woord hoort er niet bij. Welk woord? Waarom hoort het er niet bij?
4.	Woordenmemory Helpt plaatjes van de woorden, helpt de geschreven woorden die erbij horen. Memory spelen of coöperatieve werkvorm Mix en Match, kinderen lopen door de klas, zoeken de ander met het woord wat bij het plaatje hoort. Denk aan de Taaltrapeze-memories die al kant en klaar zijn voor diverse thema's, ook met geschreven woordkaartjes erbij!
5.	Het woord in de zin Zinnetjes maken met een oefenwoord of meerdere in 1 zin. Wie maakt de langste zin? Wie maakt een zin waaruit duidelijk blijkt wat het woord betekent?
6.	Het geheime woord Een afbeelding beschrijven zonder het woord te noemen.
7.	Pictionary, woorden tekenen Tekenen een woord, de anderen raden wat het is. Tip: wisbordjes gebruiken.
8.	Woord raden door vragen stellen Een leerling neemt een woord in gedachte, de anderen stellen vragen die alleen met "ja" en "nee" beantwoord mogen worden. Zo moet het woord geraden worden. Variatie: post-it briefje met een woord op het voorhoofd van de kinderen plakken zodat het kind zelf niet weet welk woord hij/zij heeft, dan vragen laten stellen aan anderen om het woord te kunnen raden.

9. Woorden gebruiken in een verhaal	Leerling vertelt gedurende een minuut een verhaaltje waarbij hij/zij zo veel en vaak mogelijk de oefenwoorden gebruikt. De anderen tellen hardop mee als een woord gezegd is.
10. Ik ga op vakantie en ik neem mee....	Herhalen van een oefenwoord van de voorgangers en zelf een nieuw woord toevoegen.
11. Wat is het verschil? En de overeenkomst?	De leerkracht noemt 2 voorwerpen die op elkaar lijken en vraagt "wat is het verschil tussen een glas en een kopje? En wat is hetzelfde? Bijv. huis / tent, vork / lepel. De Woordkast past hier ook bij.
12. Ren je rot	De leerkracht vertelt iets waars/onwaars bij een woord. Bijv. een kopje is bestek, een kast is een meubel. Er zijn 2 vakken. De kinderen lopen/rennen naar het juiste vak.
13. Quiz	Maak zelf vragen over de oefenwoorden. Maak 3 teams. Elk team laat bij toerbeurt een kind een woord omschrijven, uitbeelden of een vraag beantwoorden. Het team mag even onderling overleggen over het antwoord en krijgt een punt als het goed is. Weet het team het niet, dan mag het volgende team antwoorden.
14. Uitbeelden	Woorden laten uitbeelden door een leerling en de anderen laten raden.
15. Doe weg dat onzinwoord	Bijv. Er staat een kopje koffie op de deur (nee; er staat een kopje koffie op de tafel!)
16. Wat als woord x niet zou bestaan?	Kinderen gaan nadenken over de functie van het woord en/of filosoferen over het belang ervan. Bijv. wat als een huis niet zou bestaan?
17. Woordenschat dobbelspel	In tweetal. Dobbelen, neem een woord van de woordmuur in je hoofd en voer de opdracht uit die bij je nummer hoort. De ander probeert het woord te raden. 1. Noem een plaats waar je jouw woord kunt vinden. 2. Omschrijf het woord zonder het te noemen. 3. Teken het woord. 4. Maak een woordspin met het woord zonder het woord in het midden te zetten. 5. Noem een woord dat ongeveer hetzelfde betekent. 6. Verzin een raadsel over het woord
18. Tik, tik, boem	De kinderen noemen woorden bij het besproken thema. Gaat de kookwekker of de bom af dan heb je pech.

De lesstof uit de methodiek Zien is snappen (J. Coenen, Bazalt) is in het jaar nieuwkomersklas aangeboden aan de leerlingen. De onderstaande samenvatting kan de leerkracht inzicht geven en daarmee de leerling steunen bij verdere verwerving van de Nederlandse taal. Meer informatie op de website en in het artikel:
<http://www.watenhoent2.nl/images/PDF/Goed.pdf>.

Lidwoorden: de, het en een

- De meeste zelfstandige naamwoorden
 - In het meervoud wordt de gebruikt.
 - Alle verkleinwoorden zijn het-woorden
 - Windrichtingen zijn het-woorden
 - Metalen en grondstoffen zijn het-woorden
 - Eigen namen zonder lidwoord
De tafel, het boek
De tafels, de boeken
Het tafeltje, het boekje
Het Zuiden, het Noorden
Het hout, het staal
Piet, Achmad

Zinnen

In een zin staat minimaal wie of wat (onderwerp) + doet iets/gebeurt iets (gezegde). Deze twee staan altijd naast elkaar.
Voor of achter het onderwerp en gezegde kan de plaats of de tijd staan.

Bijzondere zinnen:

1. bevelzin: "kom hier" is een uitzondering: geen onderwerp
 2. mededelende zin: "vandaag schijnt de zon"
 3. vraagzin: vraagwoord + onderwerp+ gezegde (Waar loop je?) of gezegde + onderwerp + rest van de zin (loop je op straat?)
- Vraagwoorden: wie (persoon), wat (ding), wanneer (tijd), waarom (reden), waar (plaats)

Ik drink thee (nu)

Gebeurt het nu? Geen gaan!

Ik ga thee drinken (straks/bijna)

Aanwijzend voornaamwoord

de woorden: de gum, de pen, de schaar
Dichtbij aanwijzen: deze gum, deze pen, deze schaar
Aanwijzen op afstand: die gum, die pen, die schaar

het woorden: het boek, het etui, het potlood
Dichtbij aanwijzen: dit boek, dit etui, dit potlood
Aanwijzen op afstand: dat boek, dat etui, dat potlood

Meervoud

Na stomme e: +s lepels, kopjes
Na de meeste andere klanken: +en tulpen
Na eind klinker: -s. Foto's, ruzies
Soms +eren kinderen, eieren

Verkleinwoorden

Een emmer, een kleine emmer (= een emmertje.)

Vaak: +tje	bij kort woord met e,o,i,a: +etje	overigen: +je	overigen eindigend op m: +pje	woord uit 2 klanken, eindigend op ng: +kje
------------	-----------------------------------	---------------	-------------------------------	--

Het klinkt vaak logisch: m-p, n-t, ng

Samenstelling

Klerenkast: kast voor kleren
boekenkast: kast voor boeken → keer het woord om voor de betekenis
Koelkast: kast die gekoeld is.

Bijvoeglijk naamwoord

Een bijvoeglijk naamwoord zegt iets over het zelfstandig naamwoord:

- Het boek is groot - het grote boek - een groot boek
- De pen is groot - de grote pen - een grote pen

Trappen van vergelijking: +er, +(e)st

hoog hoger hoogst
laag lager laagst

Werkwoorden

Ik ... Jij +t wij +en

Knipwerkwoorden: opbellen → wij bellen op

Jokerwoorden (verwijzende functie woorden)

- **hij, zij, ze, zijn, haar** verwijzen naar eerder genoemde personen.
- "het zijn **er**", (**er** verwijst naar aantal)
- "Ik ben **er**", (**er** verwijst naar de plaats)
- **erin, erop, eruit, erachter, ermee**

Het geven van specifieke taallessen is van belang maar vaak lastig haalbaar door gebrek aan tijd en middelen. Op www.LOWAN.nl is onder PO (primair onderwijs) een pagina met (soms gratis) lesmateriaal te vinden. Om te kijken naar beleid met betrekking tot anderstalige kinderen binnen de school kan de folder Taalsmart inzicht geven. De folder is op internet te vinden.

INFORMATIE OVER DE TWEDE TAALVERWERVING

Onder 2^e taalverwerving wordt verstaan dat een kind een nieuwe taal leert in de omgeving waar de taal gesproken wordt. Hoewel het leren van een 1^e taal bijna vanzelf gaat, kost het leren van een 2^e taal veel moeite.

Factoren die invloed hebben op de mate van succes in de 2^e taalverwerving

- De leeftijd waarop de 2^e taal geleerd wordt;
- De aanleg om een 2^e taal te leren. Hier hoort ook de taalvaardigheid en het woordenschatniveau in de moedertaal bij;
- De motivatie om een 2^e taal te leren; Vooral bij meerdere verhuizingen een aandachtspunt.
- De manier waarop een 2^e taal aangeboden wordt (het onderwijs!);
- Contact met omgeving die de te leren taal spreekt (belangrijke factor waar het veel anderstalige nieuwkomers aan ontbreekt. Zij spreken vaak alleen Nederlands op school). Stimuleer de leerlingen en hun ouders om lid te worden van een club of vereniging.

Bron: Kijk op de tweede-taal praktijk – COA Den Haag

Fase 1: gewenningsfase Veilig voelen, plaats in de groep, wennen aan de 2 ^e taal. Deze fase wordt meestal ingeleid door de stille periode. Deze periode (die enkele	Kenmerken <ul style="list-style-type: none"> • Kind kent regels en routines van de groep • Kind heeft belangstelling voor andere kinderen en zoekt contact 	passend leerkrachtgedrag <ul style="list-style-type: none"> • positief waarderen van uitingen in het NL • voordoen en meedoen • taalhulpvriendje bieden, • duidelijk spreken ondersteunt met plaatjes en gebaren
---	---	---

<p>dagen tot enkele maanden kan duren) is het kind bezig met luisteren naar en het in zich opnemen van klanken, intonatie, woorden en zinspatronen.</p> <p>Het is belangrijk dat het kind hier tijd voor krijgt en niet te snel gedwongen wordt om in de 2^e taal te spreken.</p> <p>Actieve woordenschat: 0 - 50 woorden</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Praat in zichzelf in moedertaal • Begint te reageren op aanwijzingen in NL (pak je jas) • Kind gebruikt standaard uitdrukkingen (ja/nee/hallo/dank je wel) • Kind luistert mee naar verhalen en probeert liedjes mee te zingen 	<ul style="list-style-type: none"> • visualiseren • verbeter door de zin goed na te zeggen.
<p>Fase 2: redzaamheidstaal Taalgebruik om situaties aan te kunnen</p> <p>Actieve woordenschat: 20 - 1000 woorden</p>	<p>Kenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • 2-3 woordzinnen met veel inhoudswoorden ('man komen') • Kind houdt vaste woordvolgorde vast met vaak werkwoord onvervoegd aan het eind van de zin ('meisje buiten spelen, ik brood eten') • Kind gebruikt nog geen lidwoorden, voorzetsels, persoonlijke vnv en meervoudsvormen 	<p>Passend leerkrachtgedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kernzinnen bieden ('het meisje speelt buiten, de pen valt van de tafel') • Woordenschat uitbreiden (minstens 10 per dag) • Meedoen met activiteiten en daarin een rijk taalaanbod aanbieden dat kinderen uitdaagt tot benoemen en beschrijven

<p>Fase 3: handelingstaal omgangstaal</p> <p>Taalgebruik om handelingen en activiteiten te verwoorden</p> <p>Actieve woordenschat: 1000 -1500 woorden</p>	<p>Kenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Woordenschat kind groeit • Meestal 5-6 woordzinnen •Woordvolgorde gaat variëren maar klopt vaak nog niet ('dan gaat hij die weggooidie bal') •Kind gebruikt lidwoorden /voorzetsels/ persoonlijke vnw maar nog met fouten 	<p>Passend leerkrachtgedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gesprekken in kleine groepjes • Doorvragen, samenvatten, uitbreiden en positief corrigeren • Specifieke aandacht besteden aan lidwoorden/voorzetsels/meervoudsvormen en persoonlijke vnw.
<p>Fase 4: redeneer- en leertaal</p> <p>Taalgebruik voor veelzijdige communicatie</p> <p>Actieve woordenschat: 1500 -2500 woorden</p>	<p>Kenmerken</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kind heeft grotere woordenschat • Kind vormt langere zinnen, ook zinnen in zinnen ('toen valde het meisje toen ze op de banaan trapt') • Kind heeft moeite met werkwoordvervorming, met name bij sterke werkwoorden 	<p>Passend leerkrachtgedrag</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doorvragen, samenvatten, uitbreiden en positief corrigeren • Specifieke aandacht besteden aan lidwoorden/voorzetsels/meervoudsvormen en persoonlijke vnw.

AANBOD PER VAKGEBIED

Zoals in de inleiding vermeld zullen de leerlingen vanuit de nieuwkomersklas uitstromen met een kleine of grote achterstand op Nederlandstalige leeftijdsgenoten. Dit is vaak goed te relateren aan het wel of niet hebben kunnen volgen van onderwijs, de moedertaal die wel of niet gerelateerd is aan het Latijns en vanuit hetgeen de kinderen hebben meegemaakt of nog steeds meemaken. Het bieden van onderwijs op maat is van belang omdat het zelfvertrouwen van de leerling vaak nog kwetsbaar is. Het maken van keuzes in het lesaanbod door de leerkracht is vaak een dunne lijn tussen het opdoen van succes ervaringen en het uitdagen van de leerling om zich optimaal te kunnen ontwikkelen. Maak de leerling bij frustratiemomenten duidelijk dat ze geen wonderen kunnen verrichten:

Wat Nederlandstalige leeftijdsgenoten in hun hele leven aan Nederlands hebben geleerd, kunnen nieuwkomers onmogelijk in 1 jaar inhalen.

Door per vakgebied een haalbaar doel te stellen voor een bepaalde periode blijft de leerkracht het gevoel houden de leerlinggericht onderwijs te bieden. Door deze doelen met de leerling te bespreken ontstaat eigenaarschap.

Mocht u opzoek zijn naar een houvast voor het stellen van doelen dan kunt u kijken op <https://www.lowan.nl/primair-onderwijs/onderwijs/leerlijnen/doelen/> De doelen in de leerlijnen 1 tot 40 weken zijn uitgangspunt geweest in de nieuwkomersklas. U kunt de doelen 40 tot 80 weken in het tweede leerjaar gebruiken.

Maar... Hoofddoel is in eerste instantie veiligheid creëren. Zich begrepen en gewaardeerd voelen. Dan wordt leren een stuk eenvoudiger.

REKENEN

- Kan de leerling aansluiten bij een de rekeninstructie van een lagere groep?
- Bestaat er bij de methode een lijst rekentaal/rekenwoorden? Laat het kind deze woordenlijst vertalen met Google translate. Als de leerling niet in de eerste taal kan lezen en schrijven is instructie nodig bij deze woorden en kan het kind in een schriftje een voorbeeld tekenen. Als de leerling kan lezen in zijn eerste taal kunnen de volgende woordlijsten ondersteunend zijn: <http://www.hivset.be/initiatief/door-elkaar/imat-2018-update>
- Als de leerling laag scoort op de Cito-toetsen kan een taalarme rekentoets afgenomen worden om inzicht te krijgen in zijn ontwikkeling en in welke mate de leerling door de taal belemmerd wordt.

TAAL

- Kijk naar de doelen van de les. Zijn de doelen te hoog gegrepen? Kunnen ze vereenvoudigd worden of kan de beter leerling werken aan zijn woordenschat met een digitaal onderdeel van de methode?

LEZEN

- Controleer de letterkennis. Als bijvoorbeeld verschillen in lange- en korte klanken onvoldoende is geautomatiseerd, mist de leerling de basis voor lezen maar ook voor spelling. In de nieuwkomersklas zijn 'klanklessen' gegeven om verschillen tussen Nederlandse klanken te kunnen herkennen.
- Wees je bewust van het doel van de leerling: Verder automatiseren van de letterkennis, van spellend naar vloeiend lezen, van een radende leesstrategie naar een accurate leesstrategie, tempo verhogen, gebruik van leestekens, leesbegrip. Analyseer DMT of AVI toetsen, kies een doel en maak de leerling bewust van dit doel.
- Kan de leerling meelesen met een groepje Connect lezen? Leesinstructie blijft belangrijk voor deze leerlingen.
- Kan de leerling meelesen met een RALFI-groepje op school? Zo wordt vloeiend lezen geoefend, heeft de leerling steun bij uitspraak en wordt aandacht besteed aan begrip van lastige woorden (CUVAR).
- Gebruik (digitale) prentenboeken, luisterboeken, kijkdoosboeken, Yoleo. Op onderstaande site kun je zelf prentenboeken samenstellen in 2 talen.
<https://www.bilingual-picturebooks.org/en/book-generator?buch=16&httpswwwbilingual-picturebooksorgdeunterstuetzenja-ich-spende-fuer-das-projekt-1001-sprache-kopie/spende>
- Zet software van de technisch lezen methode van de school in. Denk aan oefeningen van het tweede deel van groep 3. Naast het lezen wordt auditieve discriminatie en uitspraak zo extra geoefend.
- Zet mimiek en beeldmateriaal in bij het voorlezen.
- Op deze site staan woordkaartjes bij de kernen van leeslijn:
https://maken.wikiwijs.nl/122214/Technisch_lezen_in_het_NT2_onderwijs#!page-4228208

SPELLING

- Controleer de letterkennis van de leerling. Kan de juiste klank worden uitgesproken?
- Kent de leerling het verschil tussen klinkers, tweetekenklanken en vooral lange- en korte klanken?
- Is er een overzichtskaart van de spellingmethode met opbouw van de spellingregels die de leerling kan gebruiken?
- Neem regelmatig een PI-dictee af. In die zijn vorderingen goed te volgen en is makkelijk een fouten-analyse te maken.
- Maak van een spellingsles geen 'raad-het-woord' les. Geef of voorinstructie over de in te vullen woorden, laat de leerling op Google afbeelding het woord opzoeken of zet (als de leerling in de eerste taal kan lezen) Google translate in.

WERELDORIËNTATIE

- Maak de leerling eigenaar van zijn taalontwikkeling: een onbekend woord? Vraag het de buurman, gebruik Google afbeelding, een beeldwoordenboek, school-tv beeldbank of Google translate.
- Door woorden voor de les volgens het 4-tact model aan te bieden kunnen de leerlingen de les beter volgen. Kies woorden uit het thema, maak een model (bijvoorbeeld een woordweb) op een groot vel of op het digibord, gebruik materiaal, platen of filmpjes (beeldbank.nl). Laat de kinderen de informatie overnemen in een woordschriftje. Zo ontstaat per thema een blad.

BEGRIJPEND LEZEN

- Start de les met het aanbieden van woorden uit de tekst zoals hierboven beschreven staat.
- Gebruik de tekst eerder in de week als RALFI-tekst.
- Nieuwsbegrip maakt gebruik van een filmpje over het onderwerp en heeft een voorleesfunctie. Zo kan de leerling al voorkennis ophalen. Op de site www.weerwoord/kentalis.nl staan wekelijks kant en klare powerpoints klaar voor semantisatie van de nieuwsbegrip lessen. Laat de leerling meelesen met de groep en de Alfa-versie gebruiken als verwerking. Bij gebruik van een andere methode kunnen de woordclusters van de volgende website gebruikt

woorden: <https://woorden.wiki.kennisnet.nl/Categorie:Nieuwsbegrip> of kunnen zelf woordclusters gemaakt worden: <https://www.rezulto.nl/praktijkmateriaal/>

- Pas doelen bij de les aan. Een doelenoverzicht voor leerkracht en leerling kan inzicht bieden. Onderstaand voorbeeld is gebaseerd op RT-methode Zuid-Vallei en Nieuwsbegrip.

Doelen begrijpend lezen

Wat ga ik leren:

Dit kan ik!

Ik weet wat een woord en een zin is.	
Ik weet wat een spatie is.	
Ik weet wanneer een hoofdletter en punt gebruikt	
Ik weet wanneer een ? en ! wordt gebruikt.	
Ik weet wat een alinea is.	
Ik weet wat een informatietekst of verhaalttekst is.	
Ik kan voorspellen waar de tekst over gaat.	
Ik bedenk wat ik al van het onderwerp weet.	
Ik weet wat ik moet doen als ik een moeilijk woord	
Ik weet wat verwijswoorden zijn en kan aangeven waar ze naar verwijzen.	
Ik kan de hoofdgedachte en bijzaken uit de tekst halen. (thema bepalen à belangrijke woorden zoeken)	
Ik kan de tekst samenvatten	
Ik weet wat synoniemen zijn.	
Ik herken signaalwoorden en weet wat ze betekenen.	

Traumasensitief lesgeven

Alle nieuwkomers, maar vooral de vluchtelingen hebben veel meegemaakt, mogelijk is er zelfs sprake van trauma. Wees jezelf hier als leerkracht van bewust. **Augeo** wil ervoor zorgen dat kinderen veilig en gezond kunnen opgroeien. Zij streven ernaar dat iedereen die met ouders en kinderen werkt, schadelijke en stressvolle opgroeisituaties kan signaleren en aanpakken. Op hun site is een gratis online-cursus te vinden die de leerkracht helpt stressvolle en bedreigende opvoedsituaties te signaleren en bij te dragen aan oplossingen. ([https://www.augeo.nl/nl-nl-nieuws/gratis-elearning-voor-leerkrachten-van-vluchtelingenkinderen](https://www.augeo.nl/nl-nl/nieuws/gratis-elearning-voor-leerkrachten-van-vluchtelingenkinderen))

Leonie Coppens haar boek "Lesgeven aan getraumatiseerde kinderen" is een extra aanvulling op de informatie in dit boekje.

Vanaf de site van kinderpostzegels zijn in het Nederlands, Arabisch en Engels tips te downloaden voor ouders die zoekende zijn naar hoe ze hun kind kunnen ondersteunen bij het verwerken van hetgeen ze hebben meegemaakt.

Voor vluchtelingenkinderen is sociale veiligheid nog belangrijker dan voor andere kinderen. Preventie van pesten en discriminatie is voor deze kinderen die in het verleden vaak veel onveiligheid meemaakten belangrijk.

Als leerlingen zich thuis voelen op school, hebben zij een lagere kans op posttraumatische stress, depressie en angsten. Een warm onthaal is cruciaal.

De neiging bestaat om kinderen die uit een oorlogssituatie komen als slachtoffers te zien die voor het leven getekend zijn. De veerkracht van kinderen is echter enorm. Vluchtelingenkinderen vragen wel specifieke aandacht maar die hoeft niet specifiek op trauma's gefocust te zijn, maar op het versterken van onderlinge sociale steun. Uit onderzoek naar kinderen uit oorlogsgebieden weten we dat deze klachten grotendeels zonder professionele hulp verminderen of verdwijnen. Sociale steun versterken doen scholen door in klassen extra aandacht te besteden aan sociaal emotionele ontwikkeling of door maatjesprojecten binnen of rondom de school te organiseren. Culturele activiteiten en bijvoorbeeld 'koffieochtenden' verbinden onderwijsteam, ouders en kinderen. (Bron: www.pharos.nl, handreiking vluchtelingenkinderen op school)

In de volgende artikelen geeft psychologe Martine Delfos haar visie op omgaan met vluchtelingenkinderen met trauma.

<http://www.lowan.nl/primair-onderwijs/nieuws/vluchtelingenkinderen/>

<http://www.lowan.nl/voortgezet-onderwijs/nieuws/omgaan-met-traumatische-ervaringen/>

In het boek 'Miran' beschrijft Miran zijn leven als jonge vluchteling in een asielzoekerscentrum. Door voorlezen kan de groep zich beter inleven in de geschiedenis van de leerling. Het boek kan geleend worden van de nieuwkomersklas.

Wereldreizigers (Pharos) is een methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling van nieuwkomers. Doel is de kinderen op verhaal te laten komen om zo hun veerkracht te versterken. De mindfulnesslessen in het boek, bruikbaar voor de hele groep worden ingezet om kinderen te leren ontspannen en stress te verminderen. Het boek met de werkbladen is in het bezit van de nieuwkomersklassen.

COMMUNICATIE EN CULTUUR

Non verbale communicatie bepaalt natuurlijk ook voor een groot deel hoe een boodschap ontvangen wordt. Het is goed om je als leerkracht hier bewust van te zijn en je dus ook te realiseren dat anderstalige nieuwkomers geleerd moet worden wat 'normaal' is in Nederland. **Codes:** elke taal kent codes, die als je ze overtreedt, als onbeschoft ervaren worden.

Enkele voorbeelden:

Wij kijken iemand aan terwijl we praten. Dit geldt in veel culturen als buitengewoon onbeleefd.

Als iemand je iets vraagt, geef je antwoord. In de Nederlandse taal- en spreekcultuur is het uitermate onbeleefd géén antwoord te geven terwijl sommige kinderen in hun eigen cultuur geleerd hebben dit juist niet te doen.

'Nee' zeggen. 'Nee' als antwoord op een vraag is voor ons duidelijk en normaal. Voor veel andere culturen is dit een onacceptabele reactie. Niet dat je niets mag weigeren, maar dat druk je anders uit. Bijv. met de belofte om erover na te denken.

Direct aanspreken. Een Nederlands kind zal vragen "juf kun jij mij helpen?" terwijl kinderen uit andere culturen zullen vragen: "Juf, kan juf mij helpen?".

Kinderen uit Azië zijn gewend om nooit zelf het woord te nemen en zacht te spreken. Een Nederlands kind dat erg zacht spreekt, wordt gezien als verlegen, introvert.

Kinderen uit Afrika vinden het normaal om tijdens een gesprek op of tegen een tafel of in de stoel te hangen. In onze Nederlandse perceptie komt dit lui en ongeïnteresseerd over.

Je hebt internationale gebaren (bijv. het gebaar voor geld) maar ook gebaren die sterk kunnen afwijken in betekenis:

Een zwaaibeweging maken bij je oor, betekent in het Nederlands dat je eten lekker smaakt, terwijl het in sommige taalgebieden betekent dat je een draai om je oor gaat krijgen; Naar je voorhoofd wijzen betekent in de ene cultuur dat je slim bent en in de andere dat je getikt bent. (bron: ITK nazorgprogramma Uithoorn)

Voelt de leerling zich veilig genoeg om een presentatie te geven over zijn land en (verschillen in) cultuur?

Taalbarrière

Ouders wordt gevraagd iemand mee te nemen naar het gesprek die kan tolken. Wijs er bij belangrijke gesprekken op dat dit niet het kind zelf is. Bij belangrijke gesprekken kan een tolkentelefoon ingezet worden. www.tvcn.nl. 0882555222

Werk aan het contact met ouders. Vraag hen in de klas te helpen of nodig ouders uit een les mee te kijken.

Ga op huisbezoek. Gepland of onverwachts om iets langs te brengen dat het kind vergeten is.

Bedenk dat door culturele verschillen misverstanden kunnen ontstaan. In het boek

'Doe maar gewoon, 99 tips voor het omgaan met Nederlanders, Hans Kaldenbach worden verschillen op humoristische wijze besproken. Een samenvatting is te vinden op internet.

Voor informatie over opvoeding en zorg in Nederland is in het Arabisch informatie te vinden op de site www.Pharos.nl. Op de site staan ook fact-sheets met informatie over Syrië en Eritrea de cultuur in deze landen.

Adviseer ouders in de 1^e taal met de kinderen te blijven communiceren. Hoe beter de eerste taal is ontwikkeld, hoe makkelijker de tweede taal kan worden geleerd. Tip de ouders over de volgende site: taalbeginthuis.nl. Op deze site wordt in eigen taal het belang van lezen, zingen en spelen met het kind benadrukt.

Een normaal leven

De psychische gezondheid van kinderen hangt in sterke mate af van die van hun ouders. Dat geldt ook voor deze kinderen en ouders. Als ouders, na langere periodes van onzekerheid hun zelfvertrouwen als opvoeder terug krijgen heeft het grootste deel van deze kinderen geen specialistische hulp nodig. Vluchtelingenkinderen en hun ouders willen vooral een zo normaal mogelijk leven. Weer naar school gaan is daar een belangrijk onderdeel van. Voor kinderen en ouders is het de poort naar de nieuwe samenleving waar kinderen uitgedaagd worden en weer met de toekomst bezig zijn. Maar het is meer dan dat. Schoolgaan is voor kinderen die nare en soms schokkende gebeurtenissen meemaakten helend.

- Ouders hebben vooral behoefte om hun taak als opvoeder weer goed op te kunnen pakken. Kinderen willen niets liever dan dat hun ouders weer 'gewone' ouders worden. Vluchtelingenouders zijn onbekend met het Nederlands onderwijs en

(gezondheids) voorzieningen voor kinderen en hebben daarom baat bij informatie over het Nederlandse onderwijssysteem, opvoeden, de gezondheidszorg en wat de Nederlandse samenleving van ouders verwacht.

- Neem bij inschrijving voldoende de tijd om informatie over gezinssituatie en de achtergrond van het kind en de familie. (Bron: www.pharos.nl, handreiking vluchtelingenkinderen op school)
- Voor meer tips: <https://www.lowan.nl/wp-content/uploads/2014/09/beter-contact-huisbezoek.pdf>

Voorbeeld opbouw 10-minutengesprekken

- Openen
- Bedanken voor komst, op gemak stellen
- Welzijn leerling:
 - thuis: komt de leerling blij thuis? Hoe gaat het thuis verder?
 - school: ervaringen t.a.v. soc. Em. ontwikkeling. Ontwikkeling – werkhouding
- Uitleg toetsresultaten: indien de taalbarrière groot is, niet boven de hoofden van ouders praten en slechts goede/minder goede vakken benoemen met eventuele maatregelen.
- Evaluatie: evalueren/samenvatten van (eerder) gemaakte afspraken.

Bouwen aan positief contact met ouders

- 4:1 hanteren met betrekking tot kind of ouder: Bedenk 4 positieve punten over het kind/de ouder die je wilt meegeven aan ouders en bespreek maximaal 1 zorg.
- Humor gebruiken: Maak een luchtige opmerking of een grapje om de sfeer luchtig te houden.
- Verhaallijn zoeken: zoek een verbinding tussen het verhaal van school en van ouders.
- Waar liggen de raakvlakken?
- Erkenning geven: Sluit aan bij de positieve punten of de zorgpunten die de ouders hebben zodat zij zich gehoord voelen.
- Argumenten geven: Geef argumenten die overtuigen en die op data gebaseerd zijn.
- Aanmoedigen: Zoek naar kleine dingen waarmee je de ouder in het zonnetje kan zetten. Bijvoorbeeld: "wat fijn dat u er bent!"
- Verantwoordelijkheid nemen: Heeft de ouder iets niet goed begrepen?
- Neem de verantwoordelijkheid en geef bijvoorbeeld aan dat jij het niet helder hebt toegelicht.
- Normaliseren: Stel gerust door aan te geven dat ervaringen breed worden herkend. Andere ouders komen deze ook tegen.

- Vertrouwen uitspreken in het kind/ouder: Laat merken dat je in het kind/ouder gelooft. Noem concrete, positieve voorbeelden die dit illustreren.
- Samenvatten: Vat samen wat er net is gezegd om na te gaan of je nog met de ouders op een lijn zit in het gesprek.
- De ouder bevragen op successen: Bevraag de ouder op wat er thuis goed werkt in bepaalde situaties. Mogelijk kan school hiermee zijn voordeel doen.
- Gezamenlijke aanpak stimuleren: Spreek in termen als "wij" (jij en de ouders) in plaats van "jullie". Door gezamenlijkheid te creëren ontstaat er sneller wederzijds begrip.
- Evenwicht bewaren tussen ouders: Zorg dat beide ouders voldoende aandacht krijgen en aan het woord komen.
- Concrete doelen stellen: Stel een concreet, haalbaar en te evalueren doel met de ouders. Wanneer willen jullie dat dit doel bereikt is?

Vak**Doel****Woordenschat**

Site: www.HZS-webbased
 App: muiswerkwoordenboek
 Site: www.Taalplek.nl
 App: Tag to tap
 App: easyfunlearn
 Site: Quizlet.com
 Site: Muiswerk

(licentie NKK) inoefenen/verwerken aanbod
 Opzoeken woordbetekenis
 Woordenschat mkm
 Woordenbetekenissen oefenen
 6000 woorden
 woordenschat
 gratis digitaal woordenboek.

Rekenen

App: tafels/multiply time
 Site: www.doorelkaar.be
 Site: hivset.be, IMAT

Tafels automatiseren
 lijsten rekentaal in verschillende talen.
 lijsten rekentaal in verschillende talen.

Geletterdheid

App: letterschool.nl (betaald)
 Site: Zoem, VLL (licentie)
 Site: www.wepboek.nl
 Site: www.bloon.nl

Inslijpen letter
 Animatie bij prentenboeken met
 Spelling

NT2 algemeen

Site: www.moedint2
 Site: www.beeldbank.nl
 Site: [www.google translate.nl](http://www.google.translate.nl)
 Site: www.pharos.nl
 Site: www.LOWAN.nl

Uitleg voor leerkrachten over verschillen in taal
 korte instructiefilmpjes bij woorden
 zelfstandiger werk maken
 o.a. factsheets vluchtelingen
 o.a. lesmaterialen en financiën voor onderwijs
 aan nieuwkomers

Ouders

Site: www.nt2taalmenu.nl
 Site: www.je kan me wat.nl
 Site: www.oefenen.nl (gratis ww)
 Site: www.gezondinnederland.info
 Site: www.taalbeginthuis.nl
 Site: www.net in Nederland.nl

Nederlands leren
 Nederlands leren
 o.a. filmpjes integratie
 Informatie over gezondheidszorg in
 Nederlands, Tigrinia en Arabisch
 In eigen taal wordt het belang van samen met
 het kind spelen, zingen en lezen benadrukt
 vertaling bij Nederlandse programma's als
 klokhuis

